

Domoljub

V Ljubljani 19. aprila 1944

57 — Štev. 16

Očetova beseda

Sedem let je minilo o sv. Jožefu, odkar je leta 1937 izšla velika papeževa okrožnica »Divini Redemptoris«, v kateri je poglavar krščanskega sveta pozval kristjane na boj zoper komunizem. Papež je v svoji okrožnici razjasnil vsem krščanskim ljudem kakšna so komunistična načela, kako komunizem deluje, kakšne sadove rodi in kakšna bo človeška družba, če se bo ravnala po komunističnih načelih. Hkrati pa je sveti Oče znova naglasil, kakšen naj bi bil pravi družabni red, ki mora sloneti na varnih temeljih zdrave pameti in razodete božje besede. Ta okrožnica je tako blesteča, da ji je ves svet prisluhnil. Ali pa jo je tudi ubogal?

Bogu bodi potoženo, da se to ni zgodilo. Ko bi bil svet še pred 7 leti poslušal besede Očeta vsega krščanstva, bi danes na svetu ne bilo toliko gorja. Tako pa so eni govorili: »Eh, kaj! Papež mora tako govoriti, ker razmer ne pozna. Komunizem ni nič tako slabega, saj nam Rusija kaže, kako imenitno je tam. Vse časopise, razen krščanskega, piše, kako se tam po komunistični revoluciji razmere izboljšujejo.« Tako so govorili eni, ki so bolj verjeli lažem judovskega časopisja kakor pa besedam sv. Očeta.

Bili pa so še drugi, sicer dobri in verni kristjani, ki so zagotavljali vsakomur, ki jih je hotel poslušati: »Papež ima prav, da svari ljudi pred komunizmom, ker je komunizem res nekaj slabega. Ampak to ne velja za naše kraje in naše razmere. Na Španskem — ja, tam je res bil komunizem, pri nas ga pa ni! Zato se papeževa okrožnica nas ne tiče!«

Med ljudi prve sorte so spadali tisti, ki so v resnici bili že komunisti, le da so po komunistični metodi tajili in prikrivali svoj komunizem, kakor kača skriva noge. Med te in take so spadali razni »krščanski Kocbeki in njim podobni, ki so se dovolali nad vse imenitne kristjane, da so laglje s komunizmom na tihem zastrupljali druge. V drugo sorto pa bi pristeli tiste sicer dobre kristjane, ki v svoji omejenosti prihajajočega zla niso videli. Med te so spadali prav gotovo nečujeci pastirji, ki so okrog sebe videli vse lepo in dobro, ker so tako pač želeli, da bi bilo. Niso pa videli skritega sovražnika, ki med njimi že noč in dan ruje in razdira. Tako je bilo pri nas, tako je bilo tudi na Goriskem. Tem so se odprle oči šele takrat, ko so začele padati prve krvave žrtve. Šele takrat so se spomnili na papeževe besede, ki bi jih bili morali poslušati že pred 7 leti, pa jih niso.

Papež namreč v svoji okrožnici ni le v svitu Kristusovih načel razsvetlil vseh zmot in laži, ki jih razširja komunizem, marveč je vse katoličane kar poklical na boj zoper ta strašni nauk. Papeževa okrožnica je bila nekako mobilizacijsko povelje vsem živim, udom Kristusove Cerkve, katere je klicala na boj zoper brezbožni in nasilni komunizem, da človeštvo ne pade v spone suženjstva in barbarstva. Ta papeževa okrožnica je velevala dolžnosti, ki naj bi jih vsi verni izpolnili, pa jih niso. Zato pa moramo danes vsi nositi strahotne posledice, ker Očetovih besedi nismo poslušali in ubogali.

Le malo je bilo med nami duhov, ki so papeževe besede prav in pravočasno razumeli. Eden je bil rajni profesor Tomec, ki je venomer svoje mladece vzbujal za protikomunistične borbe, drugi prof. dr. Emilich, tretji dr. Aleš Ušeničnik, ki je spisal posebno knjigo o tej okrožnici. Znane pa so tudi besede rajnega dr. Antona Korošca, ki jih je za novo leto 1940 naslovil vsem Slovencem, kjer je povedal, da so masoni in komunisti tisti sovražniki, ki se zaradi njih boji za usodo slovenskega naroda.

Vseh teh nismo hoteli poslušati. Zdaj prihaja spoznanje, toda plačali smo ga s krvjo desetstisočev svojih sinov in hčera.

Pomlad v hribih

Velik govor prezidenta Rupnika

V nedeljo, dne 16. malega travna, je prezident general Rupnik v velikih dvorani Uniona imel zgodovinski govor, ki ga je poslušala polna dvorana. Mnogo jih niti v dvorani ni moglo ter so ga poslušali zunaj na trgih pod zvočniki. Prezidentov govor je bil tako manifestacijski, da so ga s svojo udeležbo počastili višji skupinski vodja SS general Rössner, zvezni nemški častnik med nemško vojsko in slovenskim domobranstvom podpolkovnik Balke, šef nemške varnostne službe stotnik Schluifer, mnogo nemških častnikov. Za slovensko domobranstvo pa so bili navzočni poleg mnogo častnikov poveljnik Krener, načelnik štaba podpolkovnik Peterlin in pomočnik podpolk. Vizjak.

G. prezident general Rupnik je med drugim izjavil:

Gospod Gruppenführer!

Vsem mojim, tu navzočim slovenskim rojakom in meni je v posebno čast in veselje, da moramo pozdraviti med nami Vas in druge gospode iz slavne nemške vojske.

Hvaležnost, ki jo dolgujemo in tudi dajemo Führerju, Vrhovnemu Komisarju, Vam, gospod Gruppenführer, upravnim in strokovnim svetovalcem, prav posebej pa častnikom in vojakom nemške oborožene sile, bom izrazil v svojih poznejših izjavah.

Se prej pa prosim Vas, gospod Gruppenführer, nemške goste in vse moje rojake, da bi se spomnili vseh onih nemških in slovenskih junakov, ki ki so ramo ob ramo v boju z zavrtnimi sovražnikom darovali svoje življenje za slovenski narod in novo Evropo.

Slava njihovemu epominu!

V uvodu je g. prezident pozdravil nemške visoke goste ter izrekel počastitve spomina padlim nemškim in slovenskim vojakom, ki so padli v boju s komunisti. Nato se je pečal s položajem, ki je nastal pri nas po 8. septembru po badoglijski izdaji ter naglasil, kaj bi se bilo zgodilo z nami, ko bi takrat nemška oborožena sila ne bila posegla vmes. Nato je dejal:

Vsi pošteti in pametni Slovenci pa naj vedno mislijo na to, da naš narod že 1500 let pripada evropski družini narodov in stodoletno živi, mihi in tudi po evropsko. Na uničenje našega naroda imajo boljševiki prav poseben interes, ker naš narod — čeprav majhen — biva na važnem prostoru in je po rasi, po krvi in zaradi svoje pozitivne bitnosti naravni in žilavi sovražnik židovskega razjedanja. Samo smrtni sovražniki evropske in krščanske kulture pod židovskim vodstvom so mogli s svojimi tako imenovanimi libe-

ralnimi metodami demokratično-parlamentaristične destrukcije naše sicer tako zdravo in žilavo telo pri vrhu že nabeči in s strupeno sugestijo ustvariti v njem razpore, prepade in nevarne iluzije. Kjer pa v narodnem telesu obstojajo takšne razpoke in prepadi, se v njih ne izogibno, največkrat neopazno naseli kal satanskega boljševizma in judovskega razkroja z namenom, da bi narod povsem uničila. To prav posebno, če je številčno tako slab, politično tako razrigan, deloma tudi nazorsko tako napačno vzgojen kot smo bili mi.

Tako je bilo 8. septembra preteklega leta tudi pri nas. S plenjenjem, ropom, požiganjem in s smrtjo okrog 50.000 ljudi, ki so bili na listi v Ljubljani in ljubljanski pokrajini, so hoteli združiti boljševiki in laške lutke slovenski narod žrtati iz seznama nacionalno zavednih in vernih narodov in ga spreminiti v mednarodno mešanico židovskih sužnjev.

Da je bilo to uničenje v zadnjem trenutku preprečeno, se moramo zahvaliti samo genialni in odločni poteki Nemčije ki je odbila zablaj v hrbet Evrope in s tem rešila življenje tudi malemu slovenskemu narodu. Septembski dnevi 1943 torej niso bili usodne važnosti samo za Evropo, ampak tudi — in to predvsem za slovenski narod in pomenijo začetek novega časa in novega življenja. Mejniki naše nove dobe so ti usodni dnevi tem bolj, ker je zaradi njih zablajala volja do življenja notranja sila in zdravje slovenskega naroda. Kljub neobjavljenejšemu položaju, brez vsakega izgleda na uspeh najboljši sinovi našega naroda niso izgubili poguma, ampak so se zagrizli in branili in vzdržali, dokler ni prišel na pomoč nemški vojak, da so se lahko ramo ob ramo s njim borili naprej. Tako je oni najtežji čas, doba največje požrtvovalnosti naše mladine postal — rojstni dan našega Slovenskega domobranstva. Domobranstvo pa je v svoji mladini in v idealih, ki ga navdajajo postale predstavniki naše volje po obrambi, nositelji novega časa in voditelji vsega naroda v boljšo nacionalno bodočnost.

Nato je govoril o naši preteklosti, prešel na razmere v Jugoslaviji, kjer so Judje uničevali Slovence, Hrvate in Srbe ter so nazadnje dali ubiti edino resnično velikega Jugoslavana kralja Aleksandra, ker ni hotel priznati boljševizma v Rusiji. S tem v zvezi je nadaljeval:

»Tako tudi ni bilo nič čudnega, da se je v nas zagrizel boljševizem in besedolomno razbil zadnjo priloznost za rešitev države in njenih treh narodov. Tu mislim pakt s protikominternskimi silami dogovor, ki nam je pod najmočnejšim jamstvom sveta nudil vse, kar bi si pač vsak drug

narod na svetu med največjo vojno vseh časov mogel samo želiti. Nasprotno! Puč kupljenega, napibnično-prevzetelega generala Simoviča je bil tudi v Ljubljani sprejet z odobravalnimi tuljenjem. Zakaj to? Smo nar s tem prihranili jugo, slavili kaj vojnih žrtev? — Le pogledimo sedaj malo s treznimi očmi po svoji ožji domovini, pa bomo — če seveda nismo blazni ali satansko zaslepijeni — videli grozotni rezultat te peklenke, v tujni pripravljene igre, ki nas je stala toliko dragocenih življenj, toliko povsem nepotrebnih žrtev, ki jih nikdar več ne bo mogoče nadomestiti. Že takrat ko je bila dvignjena zapora plaz, ki so ga naložili tuji židovsko-boljševiški ščurvari s pomočjo domačih političnih pokvarjencev in v karieri zaslanjenih generalov, je moralo biti vsakomur, ki je hotel pametno misliti, jasno, da smo blazneži, ko se smejemo in tulimo od veselja, kadar že letimo v prepad.

Nato je govoril naglašal, da moramo vsi Slovenci biti Bogu hvaležni za pomoč, ki nam jo je podal Vodja Velikega nemškega Rajha, ki je Slovene rešil tik iznad prepada. S tem so bile obnovljene stare vezi slovenskega naroda z nemškim narodom. Nato je naglašal:

»Pol leta stojimo pod nemškim varstvom. Mislim, da je vsak Slovenec, ki je že zmogen trenu in pošteno misliti, spoznal, da nam Nemčija hoče pomagati in nam tudi izdatno pomaga nazaj k pravemu slovenstvu, če le sami hočemo. Kljub neizmernim naporom in žrtvam, ki jih mora nemški narod doprinesati za svojo obrambo in obrambo vseh evropskih narodov pred boljševiškim navalom skrbi tudi za kosček zemlje, kjer bivamo mi, doprinese tudi tu žrtve in preliva krvi, daje dobrine in delo in je pripravljen, prijeti nas pod roko in nam pomagati naprej, če le sami hočemo. Zato pa popolnoma upravičeno zahteva od nas, da so iz lastne volje in po svojih zmognostih odkrito in pošteno vržemo na delo in gremo v boj za nas same in s tem za novo ureditev ter srečnejšo bodočnost evropskih narodov, med katere se s polno pravico štejemo.

Mislim, da ni nikomur, ki res hoče svojemu narodu hraniti sile in mu prihraniti popolni propast in razkroj zaradi boljševiškega zahrbljenega napada pretežko razbrati korist, ki za nas iz takšnega ravnanja izhaja za sedanjost in bodočnost — če je seveda še zmogel z malo globljim premišljanjem premagati nekoristna šovinistična čustva in namreto nase vsaj malo misliti na težko tepeni, trpeti in izmučeni slovenski narod. Potem tudi za obsodbe in sumničenja ne bo našel razlogov!

Prehajajoč na našo bodočnost moram takoj in predvsem poudariti, da usoda posameznikom prav tako kot celim narodom le izjemoma kaj daruje. Modro in pravično pravilo božje Previdnosti je, da je trajno srečo, blaginjo, zadovoljstvo in napredek mogoče doseči le s častnim in pridnim delom, z vztrajnostjo, pametjo, pogumom in — kjer je potrebno — tudi z odločno borbo.

Tudi mi moramo napeti vse sile, da — prvič — v tem velikem in težkem času vzdržimo in — drugič, da si potem priborimo in izoblikujemo trajen nacionalni obdobje, pravičen družabni red, napredek in blagostanje v družbi pomirjenih in sblizanih evropskih narodov.

Predvsem moramo neustrašeno odpreti oči pred resnico, pravilno presoditi okolnosti, na podlagi te presoje — če treba — brezobzirno potlačiti vse čustvene sanjarije in računati samo v mejo naših resničnih zmognosti.

Če seštejemo vse, ki jih računamo za Slovence, dobimo tako nekako okrog 1 in pol milijona duš.

V tej zvezi je potem gospod prezident nadalje izjavil, da moramo svojo številčno šibkost nadomestiti s svojo kakovostjo. Zato je potreben napor vsakega posameznega Slovenca, nakar je povedal:

Če pa zmaga Evropa, ki se pod vodstvom Nemčije bori proti komunizmu, bomo mogli tudi mi Slovenci kot najmanjši narod zavzeti svoj odgovarjajoči prostor in si priboriti vse možnosti za ohranitev in prost, neoviran razvoj našega naroda. Seveda le, če bomo že sedaj odvrgli vso že prej omenjeno nesnago in pristopili k pozitivnemu sodelovanju z graditeljem nove Evrope.

Nadaljevanje na 3. strani spodaj.

Vojni dogodki preteklega tedna

Manjši boji v južni Italiji

Nemško uradno poročilo 11. t. m. naznanja, da so na več krajih italijanskega bojišča nemški udarni oddelki vdrl v močno zgrajene sovražne postojanke ter uničile oporišča s posadkami vred. Sovražnik je imel krvave izgube. Nemci so zaplenili mnogo plena in ujetnikov. — Pri Anziju so italijanska torpedna letala potopila sovražno prevozno ladjo.

Nemško uradno poročilo 12. t. m. sporoča, da se delovanje nemških udarnih oddelkov na sovražne postojanke nadaljuje. Pri Nettunu so nemške baterije zažgale sovražna skladišča. Pri Alžiru so nemška bojna in italijanska torpedna letala iz močnega konvoja uničila dva sovražna rušilca ter potopila 6 tovornih plovil.

Nemško uradno poročilo 13. t. m. pravi, da je na nettunskem bojišču bil odbit sovražni sumek. Na južnem delu bojišča pa so delovali udarni in krvični oddelki.

Nemško uradno poročilo 14. t. m. se glasi, da tamkaj prejšnji dan ni bilo nič novega.

Nemški oddelki v Bukovini bijejo sovjete

Nemško uradno poročilo 11. t. m. naglašja, da na Krimu boji s premočnim sovražnikom še trajajo in da so se nemške čete zahodno od Odese umaknile na nove položaje. V vzhodni Bukovini pa

so nemški oklepni oddelki zlomili sovražni odpor, od strani napadli sovražnika in mu skupaj z romunskimi četami prizadeli hude izgube. — Pri Stanislavovu so nemške in madžarske čete sovjetom iztrgale mesto Delatin. Med mestoma Černovice in Brodi nemške čete čistijo ozemlje, ki so ga doslej vzele sovražniku. Posadka Tarnopola še drži mesto.

Uradno poročilo 12. t. m. razglaja, da so se nemške in romunske čete na Krimu umaknile proti jugu ter zapustile tudi polotok Kerč, ko so razdejale vse važne vojaške naprave. Ob spodnjem Dnjestru pri Jassiju so bili odbiti sovražni predorni poskusi. Severnozahodno od Jassija so nemške čete sovražnika vrgle daleč nazaj. Tarnopol se še žilavo brani. — Med Stanislavom in Tarnopolom so nemške čete zavzele več novih krajev.

Dne 13. malega travna govori nemško uradno poročilo o umikalnih bojih pri Feodoziji na Krimu ter o bojih na zahodnem obrežju reke Dnester. Severnozahodno od mesta Jassy so nemške čete očistile sovražnika nove kraje. Tudi pri Brodih so nemške čete razbile nove sovražne oddelke. Posadka Tarnopola se na razvalinah krepko drži.

Dne 14. t. m. govori nemško poročilo o bojih na Krimu pri Feodoziji in Simferopolu. — Severnozahodno od Jassija so si nemške in romunske čete priborile nove kraje in novo ozemlje. Boji za Tarnopol še trajajo. Na obeh straneh Brodov so sovjeti bili vrženi nazaj.

Iz bojov zoper komuniste

Samo v marcu in v prvem tednu aprila gredo komunistične zgube na mrtvih in ranjenih v Ljubljanski pokrajini že v tisoče. Obup se polasta višjih komunističnih »sarž«.

Nad 36.000 Ljubljancev je doslej podpisalo protikomunistično spomenico in so s tem javno obsodili boljševizem.

V bližini Stranske vasi na Dolenjskem je v boju za domobranci padlo 27 komunistov, med njimi Ljubljancev komendant bataljona Zdravko Firm in 19 letna dijakinja Danica Mistej.

Na poti iz Cerknice v Ževše je bil 10. aprila od domobrancev ustreljen glasoviti morilec poštenih slovenskih ljudi, voditelj notranjskega komunističnega Ludvik Lovko, sin cerkniškega kolarja.

Domobranci so napadli komuniste na Golem, ko so pripravljali požrtjio. Zaplenili so razbojnikov: 8 živih goved, 5 zaklanih, nekaj zaklanih telet in prašičev, suhega in svežega mesa, moke, vina in drugih živil.

Ker ima brata pri domobranci so boljševiki v nedeljo, 26. marca, ubili Ivano Turk iz Gornje Težke vode.

Poglavnik si je ogledal škodo, ki so jo napravili boljševiki divjaki posameznim krajem okrog Varaždina.

V smeri od Turjaka so domobranci prodrli te dni do Golega in Skrilja. Tolovaji so pobegnili. Domobranci so zajeli množino nakradenega suhega mesa in še druge dobrate.

Domobranci so očistili zadnji čas Ig, lako vas in druga naselja pod Krimom in Kureškem.

Oni torej se je domobranci straža spopadla s komunisti v Mirni peči; boljševiki so imeli 15 mrtvih; domobranci so zaplenili precej orožja in drugega blaga.

Če hočemo, da bo naš narod svoboden in neodvisen, moramo razbiti komunizem in popolna odstraniti ves vpliv židovstva.

Nadaljevanje s 2. strani.

Če se torej hočemo ohraniti in bodočim slovenskim rodovom zavarovati boljše življenje, moramo iz tega razloga tudi hoteli zmago protiboljševske Evrope pod vodstvom Nemčije in v njo verovati. Moramo pa za to Evropo tudi nastopiti, z njo sodelovati in se tudi po svojih močeh zanjo boriti.

Da se kvalitativno dvignemo na čim višjo možno stopnjo in se uveljavimo kot čvrst, pament in trezno misleč narod, moramo iti predvsem vaso in si učvrstiti prepričanje, da je discipliniranost naroda podlaga njegovi vzgoji za najvišje pozitivne uspehe. Pri polnem priznanju pravice do notranje svobode vsakega posameznika se mora vendarle vsak Slovenec zavedati tega, da ima njegova zunanja, osebna svoboda v besedah, pisanju in dejanjih tam svoje meje, kjer bi mogla škodovati ali vsaj obremenjevati pravice in blaginjo sonarodnjaka ali celo vsega naroda. Politična svoboda posameznika ali stanov mora biti uravnavana izključno na blaginjo vsega naroda! Zakaj ta blaginja bo potem zopet postala blagostanje stanov prav tako kot posameznikov. Ob popolnem moralnem in materialnem priznanju napredov vrlejših in marljivejših posameznikov ali uspešnejših in bolj zaslužnih stanov, kakor tudi ob polnem upoštevanju njihovih potreb mora vendar biti pri vseh odločitvah korist narodne skupnosti najmerodajnejša in najodločilnejša. Strankarsko politično razcepjenost in stanovske spore mora sedaj in za vselej narod sam in odgovorno vodstvo z vsemi sredstvi zatreči. Kot mali narod si luksuza strankarske politike ne moremo več privoščiti.

Tudi mi Slovenci se moramo držati smeri, ki so jo sprejeli že mnogo večji narodi. Saj vendar tudi mi hočemo dati našemu življenju in naši bodočnosti višjo vsebino in postaviti lepše cilje. Z novimi ljudmi hočemo ustvariti novo bodočnost! Z novimi Slovenci novo Slovensko! To je moj svetel, veliki cilj!

Po tej novi poti bomo šli odločno naprej! In to navzilec vsem oviram, ki jih bomo pri tem morali odstraniti. Kljub vsem bolečinam in žrtvam, ki jih bomo še morali pretrpeti in doprinesti. Naljub vsem reakcijam in krizam, ki bi mogle omajati našo vero v zmago Evrope in njene pravične stvari.

Iz »Črnih bukev« komunizma pri nas

Zločinci zlorablajo slovensko narodno prepričanje za uničevanje svojega naroda

V kratkem bo v Ljubljani izšla važna knjiga, ki bo z dokazi pokazala vso strahotno delo takim imenovane »Osvobodilne fronte«, ki ga je ta zločinska komunistična organizacija zagrešila nad slovenskim narodom. To bo nad vse važna knjiga, ki bo za vse čase pričala ne le nam in znanem, marveč vsemu kulturnemu svetu, kaj je rdeča od Moskve plačana mednarodna tolovajska družba zagrešila nad malim slovenskim narodom. Začela je z lažjo, nadaljevala z umori, nato s požigi, ropi ter končno z izdajo svojega naroda.

Med drugim knjiga, ki nosi značilno ime »Črne bukev«, navaja več laži, s katerimi so komunisti lovili svoje privrženec. Ena takih strahotnih laži, ki je bila prerazširjena na narodno zavodno ljudi, je bila trditve, da je »Osvobodilna fronta« slovenska narodna organizacija in ni drugega. Potem so trdili spet, da je OF jugoslovanska organizacija, nato, da dela skupaj z »zavezniki Angleži in Amerikanci in da je doela »demokracijo«. Vse to pa so bile gole laži, ki naj bi prikrite pravo lice. Zlasti o prvi laži, naj govori knjiga sama:

»V začetku so gnali silovit hrušč s slovensko narodno zavednostjo, z nacionalizmom, s frazo o osvoboditvi, združitvi in samoodločbi slovenskega naroda. Toda prav tedaj, ko je ta »nacionalistična« propaganda Osvobodilne fronte najbolj cvetela, je Boris Kidrič, tajnik Komunistične partije in tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, na konferenci Partije v mesecu juliju 1942 s poudarkom izjavljal:

»Istočasno poudarjamo internacionalizem in se borimo proti šovinistom reakcije.«

Naša prva in najnujnejša naloga, ki jo na tej poti moramo opraviti, je, očistiti mesto in deželo vseh vrst komunističnih zločincev ter vzpostaviti in ohraniti red, ki je temelj vsemu tvornemu ustvarjanju. Ramo ob rami z nemškimi vojakom je naše Domobranstvo že na tem, da bo to dobro opravilo. Saj smo priče uspehom, ki so vsak dan večji in lepši tako na organizatornem kot na bojnem polju. Mi vsi pa se moramo s srečnim dušom in vso možno pomočjo postaviti za te hrabre borce in jim tako lajšati njihove težke naloge. Komunistična kuga mora biti z vsemi sredstvi iztrebljena, ker nam vsem grozi s smrtno in suženjstvom, ki sledi razbitemu narodu tik za petami. Oni, ki mislijo, da jim bo to kakor koli prihranjeno, se brkajo motijo. Tudi oni pristajajo in simpatizirajo OF, ki niso partije, bi bili vsi likvidirani.

Druugo nujno nalogo predstavlja naše poljedelstvo. Naš kmeti tvorijo večino slovenskega naroda. Kmet nam varuje in neguje zemljo, kmet nas obnavlja, on nam dovaja vedno znova sveže, zdrave krlvi. Kmet nas hrani, nas brani. Brez našega kmeta tudi nas ne bi bilo. Kmet je torej podlaga naše bitnosti, našega življenja, naše narodnosti v preteklosti, sedanjosti in bodočnosti.

Naša tretja naloga je, pomagati našim delavcem. Odtegnili jih je treba varljivim zapeljevanjem židovskega marksizma in jih vključiti kot dragoceno sestavino v našo narodno skupnost, kakor to večina naših delavcev s svojim pridnim delom, s svojo narodno zavestjo, domovinsko ljubeznijo in vero v Boga zasluži. S praviim upoštevanjem socialne pravičnosti mora biti tudi pri nas uveden socialni mir in premočniki morajo biti prepadi, ki se zvejo med posameznimi stanov.

Nadaljnje naloge obstojajo v organizaciji vseh drugih stanov. Tudi ti bodo v novo narodno skupnost vključeni tako, da bodo vsa dosedanja nasprotstva izginila.

Naše prav posebno zanimanje in nas vseh izdatno moralno in materialno pomoč pa potrebuje trenutno predvsem socialno skrbstvo in obnova.

Delovna služba bo dala naši mladini priliko, da si bo v službi naroda pridobila oceno discipliniranih, marljivih in poštenih rojakov ter na žrtve pripravljenih, pravih tovarišev. S tem bodo narejeni tudi mostovi za zblizanje in prijateljstvo med vsemi doslej ločenimi sloji in razredi, da bomo tako ustvarili pravo, resnično narodno skupnost.

»Šovinisti reakcije« so za Kidriča in vodstvo slovenske Osvobodilne fronte vsi ljudje, ki proti internacionalizmu poudarjajo načelo slovenstva, načelo pravega nacionalizma. O slovenstvu in nacionalnosti Osvobodilne fronte pa najbolj nazorno govore njene izdajalske, protislovenske zveze s cesarsko italijansko vojsko, o katerih bo govor pozneje.

Ze dejstvo, da je slovensko »narodno osvobodilno gibanje« bilo zapovedano od Sovjetov, to je iz tujine, priča, da je propaganda o slovenskem značaju tega gibanja ter o njegovem boju za slovenske vrednote in dobrine, laž.

Kako bi se tudi mogli boriti za slovenstvo in za Slovence ljudje, ki so Osvobodilno fronto začeli in jo še vodijo? Ali je kot borce za pravo slovenstvo in za slovenski narod možni ematrati Josipa Vidmarja, predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki je v slovenski književnosti in umetnosti poldrugo desetletje načrtno pobijal vse, kar je imelo kakršno koli zvezo s praviim slovenskim duhovnim in narodnim izročilom; ki je več kakor pet let z vsemi silami in pod vsemi krinkami pripravljat pot za boljševizacijo slovenskega kulturnega življenja; ki je v svojih kritičnih merilih prevrzel vse vrednote, samo da bi v umetnosti in v književnosti pripomogel do uspeha bolj ali manj neznatnim ljudem, ki so bili komunisti, to se pravi, ki po bistvu svojega nazora niso mogli biti Slovenci?

Ali more biti voditelj takega slovenskega gibanja n. pr. Boris Kidrič, človek, ki je že v rani mladosti postal plačan agent Kominterne in je v vsem svojem neznatnem javnem delu vedno zagovarjal taka politična načela in taka politična stališča, ki so morala Slovincem v vsakem položaju prinašati škodo?

Kako bi bilo mogoče priznati kake idealne nagibe bivšim poklenim zločincem in morilecem iz vodstva »narodno-osvobodilne vojske«, kakor je n. pr. »brigadni« poveljnik Stanko Semič, s komunističnim imenom Daki, ki se je večkrat bahal, da je sam z lastno roko poklal na desetine Slovencev? Ali morejo voditelji kakega narodno-osvobodilnega boja biti ljudje, kakor je politični komisar bivšega II. bataljona Dolenjskega odreda Majcen Nace, ki je v času najhujših komunističnih pokoljev dejal:

»Odlično delamo! Koder greva skupaj s komandantom Moretom Ivanom (ki je bil že pred vojno obsojen zaradi umora, op. pis.), povsed se vleče za nama rdeča črta. Samo midva sva jih v tem kratkem času nad tri sto pobila. Pot v revolucijo se sijajno pripravljale«

Ali morejo veljati za prvake kakega narodnega, idejnega in idealnega gibanja mednarodni pustolovci in ljudje temne preteklosti ter okrvavljenih rok, kakor so n. pr. dr. Aleš Baebler, bivši junak pariškega podzemlja in rdeči prostovoljec iz španske državljanske vojne, ter Lovrenc Kuhar, ki je svojo revolucionarno komunistično kariero začel s poneverbo delavskega denarja pri bratovski skladnici v Mežici! Ali je moči kaj takega trditi o Edvardu Kocbeku, človeku, ki je skušal svoje bolesterne težnje po oblasti uveljaviti pod vsemi prapori in v vseh oblekah od kolarja preko anarhističnega individualizma, personalizma in »novega krštanstva« pa do najbolj neodjenljivega in krvavega komunizma?

Niti enemu izmed teh ljudi ni moči česa takega prisoditi. V zločin nad slovenskim narodom, kateremu so dali ime Osvobodilna fronta, so jih gnali osebni nagibi, osebne strasti in osebna užaljenost, ne pa skrb za slovenstvo ali ljubezen do naroda. Pravo ozadje in nagibe njihovega izdajalskega dela je najbolj izrazil Edvard Kocbek v pismu, ki ga je 10. avgusta 1943 pisal nekemu svojemu somišljeniku v Ljubljano, v katerem pravi:

»Ne gre (nam, to je Osvobodilni fronti, op. pis.) več za zlom fašizmov, ampak za tisto zadnje resnično sveto: posest in oblast.«

In to je edina dejanjska resnica o tem, zakaj se voditelji Osvobodilne fronte bore. Slovenstvo in boj za narodno korist sta jim samo propagandna laž!

Kaj je NOVEGA

d Letos obhajamo osemstoletnico, odkar je bila Ljubljana prvič omenjena v zgodovinskih listinah, in sicer v nemški obliki Laybach. V slovenski obliki omenjajo zgodovinske listine naše mesto prvič leta 1146: Luwigana. Črko g je treba čitati za j. V počastitev častitljive obletnice je Ljubljana nedavno dobila cesto z imenom »800 let Ljubljane«.

d »Potujoči zdravstveni dom« se imenuje sedaj zdravstvena avtokolona, ustanovljena v naši pokrajini v maju leta 1941. Sedaj je kolona podrejena Higijenskem zavodu. Zdravniki kolone so v treh letih izvršili kljub mnogim težavam in nevarnostim, ogromno delo za narodno zdravje.

d Opozorjamo na naredbo o obveznem pridelovanju oljnih rastlin. Vprašajte pri občini za podrobnosti.

d »Kmetijske novice«. Kot nadaljevanje Orača, ki ga je svoječasno izdajala Kmetijska zbornica, so začele sedaj izhajati Kmetijske novice, ki tudi v svojem podnaslovu še ohranjajo naziv »Orač« za bočnost slovenskega kmetac. Prva številka z dne 9. aprila 1944 prinaša na uvodnem mestu uvodni članek prezidenta generala Rupnika, namenjen slovenskim kmetom. Kmetijske novice so službeno glasilo Kmetijske zbornice za ljubljansko pokrajino. Za uredništvo odgovarja inž. Viktor Repanšek. Prva številka prinaša med drugim naredbo o ustanovitvi Kmetijske zbornice, nadalje več poučnih člankov o kmečkem gospodarstvu. List bo izhajal dvakrat mesečno.

d Vaške pralnice, v kateri bodo dekleta in žene prale perilo za vso občino, so ustanovili v Škofji vasi pri Celju. Posamezne gospodinje bodo s tem zelo razbremenjene.

d Velekuhinja v Celovcu je razdelila v enem samem dnevu 42.000 obrokov. Pri kuhinji sodelujejo žene, ki imajo doma svoja lastna gospodinjstva, pa vendarle pomagajo.

d Osemdeset let že deluje prostovoljno gasilno društvo v Celovcu. Leta 1864 je šlo društvo štirinajst gasilcev.

d Za novega župana v St. Vidu nad Ljubljano je imenovan g. Knaupp, ki bo obenem načeloval tudi občini Medvode.

d Srbski kmetje bodo zopet potovali v Nemčijo. Istočasno z vrnitvijo nove skupine srbskih vojni ujetnikov iz Nemčije v domovino, se je v Beogradu zbrala nova skupina mlajših srbskih kmetov na odhod na poučno potovanje v Nemčijo, kjer si bo pogledala in spopolnila znanje, ki ga mora imeti danes vsak sodoben kmetovalec, vinogradnik in živinorejec.

d Najstarejši čevljar na Sp. Stajerskem, 98 letni Hans Egger, je umrl te dni v Mariboru.

d Dvajsetletnico obstoja in požrtvovalnega dela pravega nogometno društvo SK Mladika na Kodeljevem v Ljubljani.

d Ribeželj ima mnogo vitaminov. Na Gorenjskem in Koroškem bodo letos v znatnem obsegu razširili gojitev ribezlja, ki po vsebini vitaminov daleč prekaša limone in pomaranče.

d Zaradi pomanjkanja krovcev so v Celovcu odprli poseben tečaj za krovce, na katerem bodo prebivalci Koroške in Gorenjske seznanili s krovskimi deli. Ta dela so važna zlasti v dobi letalskih napadov.

d Junaki. Na posledicah na jugu dobljenih poškodb je umrl koroški rojak višji grenadir Kristijan Rupnik. — Na južnem bojišču je padel dne 5. januarja 34 letni desetar Hubert Smole iz Celovca.

d Proti kokošji kugi priporočajo nekateri tudi sledeče zdravilo: Na drobno sesekaj nekaj česna, vlij nanj par kapljic olja in mešano bolni kokoši potiskaj skozi kljun dva do tri dni po dvakrat na dan. Piščanec samo enkrat dnevno.

d Ob najnovejšem bombardiranju Tržiča (Monfalcone) po Angležih ter Američanih so bile porušene tudi delavske hiše. Organi socialne pomoči Vrhovnega komisarja so nudili oškodovancem potrebno pomoč tudi v perilu, obleki in denarju.

d V Polju smejo točiti vino samo od 11 do 14 in od 18 do 20.

d V Gorici so dobili v aprilu tudi sledeča racionalizirana živila: riža na osebo po 2 kg, olja 1 del, masla 50 gramov, sladkorja po 500 gramov na osebo (za otroke do 3 let po 1000 gramov). Razen tega so prejeli še po 300 gramov sira na osebo in po 100 gramov paradižnika.

d Zrelostne izkušnje za učiteljske moči so bile od 27. do 30. marca v Celovcu. Skušnjo je prestalo 72 kandidat. Učiteljske kandidatke so bile že od 1. septembra lanskega leta nameščene in so poučevale na raznih gorenjskih šolah.

d Trinitutni molk so imeli na velik petek tudi letos po vseh tržaskih industrijskih obratih, uradih, delavnicah ter javnih in zasebnih uradih. Za ta čas so delo prekinili in uveljavili popolno tišino v počastitev spomina Kristusove smrti.

d Nenavado kokaš je imel Alojz Okroglič v Podgori pri Gorici. Kura je namreč že nad mesec dni znesla vsak dan po dve jajci. Za kokaš se je zanimal neki goriški profesor, ki je ponujal Okrogliču zanj 700 lir. Te dni je kokaš poginila. Seveda je sedaj Okrogliču žal, da pote za lepo vsoto ni prodal.

d 350.000 možkih je obrl znani tržaski brivec Josip Miazzi, ki je proslavil te dni 75 letnico svojega dela.

d V Gorico ni dovoljen prihod, oziroma iz Gorice ni dovoljen izhod od 20 do 6. Kdor prekrši odredbo, tvega življenje.

d Za domovino. Misel slovenskih narodnih varnostnih straž si pridobiva vedno več tal v vsej primorski deželi. Razveseljivo se množi število onih, ki stopajo v njih vrste, še bolj pa raste priznanje, ki ga uživajo domobranci v mestu in na deželi. Odras tega priznanja je članek, ki ga je priobčila »Adria-Zeitung« v svoji številki od 9. aprila. V tople pisani besedi, ki zavzema skoraj pol zadnje strani in jo osvetljuje 2 zanimivi slike, pripoveduje novinar g. K. Ball o organizaciji varnostnih straž, njih razvoju in življenjski nujnosti za deželo. Pravi, kako se domobranci skrbno in vztrajno vežbajo, kako so borbeni in kako je v njih živa zavest, da s svojim nastopom proti komunizmu varujejo dom in rod.

d Od 13. aprila dalje velja zatemnitev od 21 do 5.

d Gorenjski grobovi. V zadnjem času so v škofjeloški občini umrli: Frančiška Jakomini iz Staniš, Marija Kalan iz Stare Loke, Marjana Kožuh iz Čepulj, Marija Triller iz Stare Loke, Pavel Štiberl od Svetega Duha, Janez Sever iz Puštal, Stanislava Jamnik iz Stare Loke, Terezija Krajnik iz Križne gore, Frančiška Guzelj iz Puštal, Jožef Langerholz iz Pevna, Frančiška Rajgelj iz Sutine, Andrej Hafner iz Dorferjev, Anton Afrič iz Stare Loke, Martin Svobljak iz Binja. — V Poljanski dolini so odšli v večnost: Marija Tušer roj. Benedik iz Spod. Ravna, Danijela Kristan iz Dolenje Zetne, Martin Ferlan iz Malenskega vrha, Jurij Dolenc iz Podobena, Vencelj Stanonik iz Lyskega vrha.

d Nesreča ne počiva. Tri prste na levi je odrezala cirkularka 31 letnemu delavcu Janezu Sparovcu iz Višnje gore. — Sekira je presekal zapetje 39 letnemu Antonu Hudniku na Dobrovi pri Ljubljani. — Desnico si je zlomila 68 letna posestnikova žena Marija Skuljeva v Sodražici. — Pri padcu s koleasa si je zlomil levo ključnico 15 letni pastir Ivan Čuk v Blatni Brezovici. — Neznano avto je pred prazniki v Sberberjah povozil Marijo Prusnikovo, 70 letno posestnico v D. M. v Polju. Dobil je hude notranje poškodbe in tudi poškodbe po životu ter je podlegel. — Delavcu Francetu Princu na Fužinah je cirkularka odrezala prste leve roke.

d Nekaj ljubljanskih nezgod. V mestnem zavodu za onemogle stanujoča 79 letna Uršula Skokova, roj. v Predvoru pri Kranju, je padla po stopnicah in se hudo poškodovala v desnem kolku. — Trgovski sodrudi, 29 letni Ernest Kovatič se je hudo opeknil po glavi in vratu. Prepeljal je bil v Stajmerjev dom. — V kurilnici drž. železnice ob Vilharjevi cesti zaposleni pleskar Ivan Gerkman, stanujoč v D. M. v Polju, je dobil pri strojnem delu hude poškodbe po životu in jim je podlegel. — Strojevodja drž. železnice, 34 letni Ivan Tiller si je pri skoku z vlaka izvinil desno nogo. — Služkinja Pepca Znidaršičeva, stanujoča na Miklošičevi cesti si je pri delu poškodovala desno roko.

— Posestnik-begunec Jože Križman, doma iz okolice Zagradca, je na Dolenjski cesti padel z lestve in si zlomil desno nogo. — Na Rimski cesti stanujoča zasebnica Stefanija Gergoletova je padla po stopnicah in se močno poškodovala na glavi.

NOVI GROBOVI

V Divači je umrl 42 letni posestnik Alojzij Rebec. — V srbskem Čačku je odšla v večnost Ljubljanka vдова po poštnem kontrolorju Frančiška Zajc. — V Višnji gori je odšel v večnost upokojeni župnik g. Jakob Kalan. — V Novih selih je odšel v večnost bivši dolgoletni župan občine Banjaloka Josip Kajfež. — V St. Vidu nad Ljubljano so djali v grob posestnika in mesarja Valentina Jagra. — V Temenici je odšla po večno plačilo Ana Fajfiča roj. Golf. so jo pokopali v St. Vidu pri Stični. — V Ljubljani so umrli: posestnik Janez Hrovat, trgovski sodrudi Gabriel Kastelic, Boris Vertelj, Antonija Sicherl, vдова po železničarju Lucija Pugelj roj. Jager, 73 letni postrešek v pok. Anton Kosmač, železniški upokojenec Ivan Kofol, 82 letna Marija Schiffer roj. Hudovernig, Marija Mihelič roj. Grlj, trgovski poslovodja Franc Buh, sodni nadsvetnik v p. Leopold Žužek, vдова polic. nadzornika Nežica Podreberšek, Terezija Terček, polic. višji stražnik Alojzij Pestotnik in uradnik dr. železnice v pok. Ignacij Zupančič. — Naj počivajo v miru, preostale tolaži Bog!

Kolovrate v roke!

Pri obnovi naših opustošenih in obuboženih krajev sta obleka in perilo zelo važno poglavje. Treba bo poseči prve čase spet po domačem predivu in tkivu.

Volno domačih ovac bo treba doma predelati, da se bo dobila trpežna preja za pletenje raznih trpežnih pletenin, predvsem delovnih jop in zimskih nogavic. Zato naj se goji čim več ovac povsod po deželi. Tudi staro tvorivo je uporabno. Stare nogavice je treba dobro oprati, sparati in pregredati, pa se dobi spet material za prejo. Celo staro sukno se premeša in lahko predela z drugim materialom za uporabno prejo. Za mešanje se lahko uporablja tudi umetno predivo, ki je sicer manj trpežno, pa vendar zelo dobro uporabno.

Za predelavo materiala služita dve pripravi, grede in kolovrat. Svoj čas je vsa predlo po deželi in po mestih in domači tkalci so imeli vedno dosti dela. Kasneje se je pa razvila tekstilna industrija do takšnih mej, da je bil omogočen nakup tkanin tudi najrevnejšim. Danes je to nemogoče in bo tudi še po vojni precej časa onemogočeno redno delo tekstilnih tovarn. Zato mora vsakdo gledati, da si pomaga kakor ve in zna, da se obleče.

Da seznanimo naše žene in dekleta s tem koristnim delom, je dana zdaj možnost pouka vsem, ki se zanimajo za to na Zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani, Dolenjska cesta 23. Tam se vrši pouk v predvsem v predelavi raznega materiala ob ponedeljkih, torkih, sredo in petkih dopoldne od 8 do 12. Na razpolago so novi kolovrati in vse druge priprave. Dana je tudi možnost zaposliti po dovoljno doseženi spretnosti predenja. Prijave sprejema uprava zavoda dnevno od 10 do 12.

Okrog sosedov

s Za 50% so zvišale svoje tovarne cene s 1. aprilom hrvatske železnice.

s »Betocel« delniško društvo z glavnico 10 milijonov kun so ustanovili v Zagrebu. Družba bo izdelovala in prodajala stavbeni material.

s Ceno kvasa so v Srbiji zvišali na 125 din za kilogram.

s Velja tudi za Slovence. Srbski ministrski predsednik general Nedić je objavil te dni narodu proglas, kjer čitamo med drugim sledeče: »Srb neče pod boljševiški jarem. Ne mara komunizma in se bo proti njemu boril do poslednjega moža, do poslednjega diha. To naj vedo vsi in s tem naj računajo. Boj za obstanek srbstva se je pričel, ali bo uničen boljševiški zmaj ali pa se bo knjiga srbske zgodovine za zmeraj zaprla. Srbija brani svoj dom, svoje ime, svojo vero. V krvi in smrti so vsi Srbi postali eno.«

s Družinske doklade v Zagrebu. S 1. aprilom so pričeli v Zagrebu prejemati vsi privatni nameščenci in delavci posebne družinske doklade, ki znašajo merečno 1200 kun, t. j. 40 kun dnevno za vsakega družinskega člana.

s Površino s sončnim semenom posejane zemlje se je dvignila v Bečki od 5000 ha v l. 1938 na 80.000 v l. 1943.

V ozki dolinici sede na hrastov štor in se zavije v gorke koce. Spanec ga prijema, ali hude misli mu ne dajo spati. Ozira se v Kukovčev gozdni del, pogleda na desno borovce v Maturelnovem delu, motri jelke v Ahčevem delu, — a vse te jelke, vsi ti borovci se mu reže, se mu smejejo, rekoč: Nisi več naš gospod! Tudi studenec mrlija pred njegovimi očmi izpod rušne Ahčeve brega, teče svojo pot dalje in se ne meni za Gradovega Andreja, ki sedi na trohnelem štoru...

Dan se dela, noč se niža. Gozdni tiči naznanjajo dan, sova skovika žalostno pesem...

Od druge strani se premika Pajkova straža. Stoa čez travnate lrate in klade, zavije mimo Beraške doline in se spusti skozi temni Temnik, Miklavž in njegov brat oprežno stopicata čez part primskovske mečnije, Pogačnik s svojo stražo po stezi nad Želinom.

Tiho je, mirno je, samo listje šumi pod nogami...

Vranjek se predrami in zagradi za puško.

Stražnik Prokel je hitro in dobro pomeril.

Krogla je prebila koc, presekala srajco in se zasadila Vranjeku v prsi.

»Micika, pomagaj!« vzklikne ranjenec in puška mu zdrkne iz roke.

Straža hiti proti dolinici Zanožni. »Ni še mrtve!« zakliče stražnik Rado in ga udari po glavi s puškinim koptom.

»Na, Vrana, ali boš kaj zapela?« povpraša pisar zaničljivo.

A ni bilo odgovora. Jernej je tekkel na vso sapo v vas klicat vabljane. Miklavž pa ustavi Kuharja, ki je šel z vozom po drva. Vzame mu legnarje z voza in jih ponese v Zanožno.

Ljudje je prihajalo vedno več. Vranjeka položijo na legnarje, in ga vlečejo v Duplje. Gradov Andrej je še dihal.

»Ali si bil zraven pri ropu na Sv. Joštu?« ga vpraša Pogačnik.

»V uh me pišite odvrne Vranjek s pojemajočim glasom. To so bile njegove zadnje besede.

»Prižgite mu luč, umirale!« zakliče Gregorka in si briše oči.

Birič brzo ukreše gobo in pravi: »Za tega je taka luč dobra!«

Mrtvega so privlekli na legnarjih pred Grad — Vranjekovo rojstno hišo. Polože ga na klop, pobere vse njegove stvari, zlasti orožje, in znese na večni prag, kjer razbijajo vse na drobne kosce.

Pokopal ga je 28. avgusta na tihem dupljski beneficijati Tomaž Babič.

Veliki zvon mu ni zvonil.

KONEC I. DELA.

DRUGI DEL GOSPOD KAJETAN I.

Bila je tretja adventna nedelja. Gospod Matevž Furlan, brnski beneficijant, je pričakoval gostov. Odmolil je križev pot in ko so ljudje prepustili cerkev varstvu sv. Šimona in Jude, je cerkvenik potegnil močan in dolg zapah znotraj cerkvenih velikih vrat.

Ko pa beneficijant, suh in dolg mož pri 40 letih, le ne pričaka gostov, sede v svoj voziček, ki ga je sam napravil in poganjal z dvema vintama, ter se popelje na sprehod proti Nasovčam.

Nekaj snega je ležalo po zmrzni cesti in voznik se je dobro upiral, da so se kolesa obračala po sneženi cesti. Pa ni dolgo vozil. Nasproti mu pride mlad gospod, krepko postavljen, svoj okovano palico na trda tla.

»Ave, sosed!« pozdravi gospod beneficijant vodiškega kaplana Ignacija Valenčiča. »Kar počasi stopaj dalje, jaz grem Kajetanu naproti.«

Ni še ropotal četrt ure po sneženi cesti, ko zagleda pred sabo komendskega kaplana Kajetana Huberja s puško na rami.

»Kar prisedi, prijatelj!« Gospod Nace je že pred nama,« izpregovori beneficijant z Brnika.

»Saj se še dosti naglo premika ta pošast, gospod Matevž!« Ko bi le ne ropotal tako!« pravi kaplan iz Komende, ki mu je dobro dela ta vožnja. Bil je mlad mož blizu tridesetih let, visoke postave, resnega obraza, svetlih oči, visokega čela in temnih las. Nosil je hlače pantalone, kar je bilo takrat pri duhovnikih nekaj novega.

Ljudje so se držali na smeh, ko je gospod Matevž podil svojega konjička skozi vas, gostje pa so začudeno gledali skozi okno Odemsove gostilne njegovega sotovariša z lepo dvocevko na rami.

»Vi, gospod Nace, se bolj zanesete na svojo palico kakor na voziček gospoda Matevža,« pozdravi krčmar Odems prihajajočega kaplana.

»Ta ne zgreši nikoli, Lebar,« odvrne vodiški kaplan, »tudi rokovanja zadene.«

Pri teh besedah zapiči gospod Nace svoje oči v oči krčmarjeve, da je ta trenil s trepalnicami in trenutno zakril svoje zenice.

»Pa se kaj oglašite nazaj grede, gospod Nace!« spet zine krčmar.

»Bi se, ko bi — bi se, ko bi —«

»Mačka zajca storila, kaj neda.«

»Pa zadušila,« odvrne kaplan, ko je že meril svojo pot dalje.

Krčmar se je potuhnjeno smejal za odhajajočim pešcem:

»Ila, zadušila, zadavila, pa vodiška mačka tega ne bo storila. Za to bodo že drugi skrbeli.«

Duhovniki so se v tem že našli v veži brnskega župnišča.

Postrežnica Mica je pogrnila mizo v obednici in jo obložila.

»Hudo je zdaj po naših krajih,« spregovori domači gospod, »odkaz so rokavmahi dobili tako moč. Kmetje se jih boje in jim vse do volje. Nič se jim ne upa ustaviti. Gosposka pa drži roke križem in se ne požene za varnost občanov.«

»Naš gospod župnik Arko je zelo zavzet za to, da bi se kaj ukrenilo zoper rokavmaje. A preboječ je in sam si ne upa,« doda vodiški kaplan.

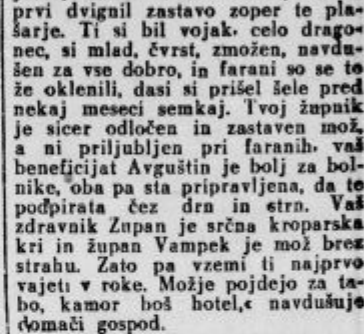
»Škoda, da sta odšla iz Cerkelj kaplana Zarnik in Dolenc. To sta bila neustrašna in spretna gospoda. Novih dveh še ne poznam. Tudi župnik je nov. V Cerkljah torej za enkrat ni nič,« pravi beneficijant.

»Kaj pa lahovski gospod Kuhar?« popraša komendski kaplan.

»Ta je že 65 let star in upokojen,« odvrne beneficijant.

»Pa bi se ti zavzel, gospod Matevž!« izpodbuja vodiški kaplan.

»Jaz sem pa rokavmajem na zobe. Pri mojem krčmarju Lebarju so stalni gostje in on sam ni nič boljši. Zagotovit vama seveda svojo pomoč. Menim pa, da si ti, Kajetan, kakor našaš za to, da bi prvi dvignil zastavo zoper te plavarje. Ti si bil vojak, celo dragonec, si mlad, čvrst, zmogen, navdušen za vse dobro, in farani so se te že oklenili, dasi si prišel šele pred nekaj meseci semkaj. Tvoj župnik je sicer odločen in zastaven mož, a ni priljubljen pri faranih, vaši beneficijant Avgustin je bolj za bolnike, oba pa sta pripravljena, da te podpirata čez dna in etra. Vaš zdravnik Zupan je srčna kroparska kri in župan Vampek je mož brez strahu. Zato pa vzemi ti najprvo vajeti v roke. Možje pojdejo za tabo, kamor boš hotel,« navdušuje domači gospod.

»Hudo je zdaj po naših krajih...«

»Premalo sem še znan po okolič,« pomislija komendski kaplan.

»Tem bolje za te, prijatelj!« Saj ti pojdemo vsi na roko,« zavrne beneficijant.

»Jaz že,« pristavi vodiški. »Tako v nedeljo skličem ljudi in jim razložim, kako bi uničili to gadjo zalego,« se razvname vodiški.

»Treba bo napraviti spomenico na cesarja, da se mu z živo besedo popiše ta deželna nadloga,« pristavi Huber.

»Tisto bom napravil jaz,« odvrne hitro gospod Nace.

»Dobro, gospod Nace! Ti si mojster v slogu,« pritrdi domači gospod.

»Ako ti danes teden na prižnici udariš po rokavmaji: bom tudi jaz,« pridene kaplan Huber.

»Tu je moja roka,« odvrne Valenčič in mu pomoli desnico.

(Dalje vrtedno 18.)

Hude misli mu ne dajo spati.

Kmetič orje njivo ...

(Prosto po Ušinskem.)

Kmetič orje njivo, z zrnem jo posipa:
 slušajo učenci v šoli nauk božji.
 V mehko zemljo leže zrnje rodovitno:
 v dušo mlado prišla božja je beseda.
 Dež namoči polje, sonce ga pogreje:
 dobrohotnost dušo mlado ožareva.
 Zrnje ne propade v temnem zemlje krilu:

v skritem srcu najde prostor dobri nauk.
 Iz zemljè priklje zelena pšenica:
 vzgojo razodeva pametna beseda.
 Zažarelo polje je v rumenem klasju:
 v dobrih delih viden vsem je božji nauk.
 Daj, Gospod, ob času dež in dneve jasne:
 lučka božja v srečih nikdar naj ne ugasne.

85

Dokler je še trajal boj, je napel vse sile, zdaj pa je bil popolnoma izčrpan. Ko se je okrepčal z jedjo in pijačo, si je kmalu nekoliko opomogel. Toda kolikokrat je poskušal vstati, tolikokrat je zopet padel na tla, zaradi bolečin in oslabelosti.

Tedaj pa se je Petek sklonil in z mojo pomočjo dvignil Španca na ramena ter ga odnesel v čoln. Tukaj ga je nežno položil poleg očeta, ki si je tudi že opomogel in ni vedel kako naj mi izkaže svojo hvaležnost za vse, kar sem storil za njegovega sina.

Ko sva s Petkom znosila v čoln vse najine stvari, sva začela veslati proti domu. Veslala sva tik ob obali. Kljub močnemu vetru nama je uspelo, da sva spravila čoln do izliva reke. Medtem ko sem jaz ostal z rešencema v čolnu, je Petek odšel nazaj in se kmalu vrnil še z drugim čolnom.

Zdaj pa se je pojavila nova težava. Kako naj spraviva oba gosta v trdnjavo, ko sta bila oba zelo slabotna? — Nobena druga pot nama ni preostala, kot da narediva nosila iz močnih vej. Nemudoma sva se spravila na delo. Ko so bila nosila narejena, sva naložila nanje oba nesrečnika in krenila proti trdnjavi. Jaz sem šel spredaj, Petek zadaj. Hodila sva previdno in počasi zaradi teže in da nista ranjenca preveč trpela zaradi tresljajev in sunkov. Končno sva le dospela do trdnjave. Tukaj pa se je nama stavila na pot nova ovira. Kako naj oba gosta preplezata okope? Ni nama preostalo drugega, kot da sva jima zgradila za silno zvetišče izven obzidja. V nekaj urah sva zgradila iz vej in kosov jader varno kočjo, kamor sva odnesla oba nesrečnika in ju položila na ležišče, narejeno iz riževe slame in kozjih kož. Kako sta naju revčka blagoseljavljala! Mar mislite, da take zahvale ne segajo do nebes? Kakor sega do Boga glas tistega, ki mu je bila storjena krivica, tako segajo tudi zahvale.

Posveti z Robinzonovimi podložniki.

Moj otok je bil zdaj obljuden. Bil sem ponosen, da sem imel tri podložnike in da sem bil njihov vladar! Kaj mi je še manjkalo, da bi se imenoval kralj? ... Otok je bil moja last in noben kralj se ni mogel pohvaliti, da bi imel bolj vdane podložnike, kot so bili moji, kajti vsem trem sem rešil življenje. — Bil sem Bogu neizmerno hvaležen, da mi je dal močnost, da sem storil nekaj dobrega na tem zapuščenem otoku.

Posebnost mojega kraljestva je bila v tem, da so moji podložniki pripadali različnim veroizpovedim. Petkov oče je bil pogan, Španec katoličan, Petek pa protestant, ker sem ga jaz poučil v tej veroizpovedi. Toda nikake nestrpnosti ni bilo; vsak je spoštoval svoje tovariše.

Tudi kar se tiče prehrane sem lepo ravnal z novimi podložniki. S Petkom sva prinesla v njuno kočjo majhno mi-

zo, obloženo z najboljšim, kar je premogla moja kuhinja. Kralj in podložniki so jedli skupaj in se počutili zelo dobro, ker so se med jedjo lahko tudi pogovarjali. Španec je poznal jezik divjakov in je prevzel vlogo tolmača. Kaj pa Petek? boste rekli. Petek je prevzel vlogo kuharja in strežnika.

Po večerji sem poslal Petka k čolnom po puške, ki sva jih pustila tam. Drugi dan pa je odšel na kraj bitke, da pokopje mrtvice in ostanke njihove ogabne gostije.

Španec, ki je bil silno izčrpan zaradi velike izgube krvi, je kmalu zaspal in se dolgo ni prebudil.

S Petkovo pomočjo sem medtem začel izpraševati njegovega očeta o pobeglih Karibih, če se mu zdi verjetno, da se bodo vrnili v velikem številu in nas spravili v nevarnost. On pa mi je odgovoril, da so odpluli v nepravem času in da jih je poleg tega še presenetil vihar ter da so bržkone utonili ali pa so morali pristati na kakem sovražnem obrežju, kjer so jih domačini zajeli in pojedli. Če pa se jim je kljub vsemu posrečilo vrniti se domov, tedaj poč ni bilo mogoče vedeti, kaj se še lahko zgodi. Po njegovem mnenju pa je uspeh »Bliskov in gromov« narenil nanje tako strahoten vtis, da jih je slisal, kako so na begu vpili, da je prišlo sto tisoč hudicev izpod zemlje, da jih pokončajo z ognjem.

Pri teh besedah je starec gledal mene in Petka, kakor da bi hotel prepričati samega sebe, da sva midva sama uprizorila ta vražji ples, ki je tudi njega napolnil s strahom, ko je ležal v čolnu zvezan, da ni mogel videti ničesar, a je slisal vse.

Starec je dobro napovedal, kajti noben divjak se ni prikazal več na otoku. Za vsak primer pa sem bil vedno pozoren, čeprav smo bili zdaj štirje in bi ob morebitnem napadu obračunal bližji za nas, a mnogo usodnejši za napadalec.

Ko se je s časom zaskrbljenost poglobila, se je v meni znova vzbudila želja, da bi zapustil otok; toliko bolj, ker mi je Petkov oče, ki je bil eden izmed poglavarjev, zagotavljal, da me bodo njegovi ljudje zelo prijazno sprejeli.

Ko pa sem vprašal o tem Španca, je bil njegov odgovor kot mrzel poliv na moje navdušenje. Povedal mi je, da je res pristalo tam razen njegove še šestnajst Špancev in Portugalcev, da jim divjaki niso storili nič žalega ter da živijo z njimi v miru. Toda živeli so v velikem pomanjkanju in niso imeli niti dovolj hrane.

Pripovedoval mi je, da je bil na španski ladji, ki je plula iz Rio de la Plata na Havano, ki je tvorila kože, krzno in srebro v zameno za kolonialne pridelke. Med poljo so pobrali pet ponesrečenih portugalskih mornarjev. Pripovedoval pa mi je še mnogo drugih stvari, ki pa ne spadajo v mojo zgodbo. Povedal mi je, da so ga Karibi zajeli, ko je s svojimi tovariši prihitel na pomoč svojim gostiteljem, ki so jih Karibi napadli.

Vprašal sem ga, kako to, da nje-mu in tovarišem ni nikdar prišlo na misel, da bi skušali oditi drugam. —

Odgovoril mi je, da so naredili že nešteto načrtov, da pa je bilo vedno mnogo govorjenja in jadicovanja, a sklenili niso ničesar. Pomislil sem, da bi se meni godilo prav tako, če bi imel več tovarišev, s katerimi bi se posvetoval.

Hotel sem tudi poizvedeti, kako me bodo sprejeli njegovi tovariši, če pridem k njim ter skušam rešiti nje in sebe. Vedel sem, da jim kot Anglež in protestant ne bom preveč pri srcu.

»Nikar se ne bojte.« mi je dejal Španec. »Skupna beda ljudi zelo zbliža. Sicer pa, ko bodo zvedeli, koliko dobrega ste nama storili, vam bodo poljubljali noge, kakor vam jih poljubljava midva. Španci nikdar ne pozabijo na hvaležnost.«

»O tem niti malo ne dvomim. Toda vi lahko jamčite samo zase in prepričan sem o vaši iskrenosti. Nikakor pa ne morete s toliko gotovostjo presojati čustev svojih tovarišev.«

»Dobro torej. Če dovolite, bom s tem starij domačinom odšel k njim in vam prinesem njihov odgovor.«

Sprejel sem njegov modri predlog brez obotavljanja. Španec je hotel prisesti.

»Ni treba. Zaupam vam popolnoma.«

S Petkom sva začela pripravljati vse, kar je bilo treba za na pot, da bosta gosta lahko odšla, kakor hitro se bosta čutila dovolj močna. Španec pa mi je svetoval, naj odložimo odhod za pol leta in mi je s tem podal dokaz svoje iskrenosti in preudarnosti.

»Zdi se mi,« je izjavil, »da je treba poskrbeti za večjo količino živeža, če se bomo pozneje spravili na daljše potovanje, posebno še, ker bomo imeli šestnajst sestranih ljudi več. S starij divjakom bova obdelala veliko njivo pšenice in riža. Če nam Bog nakloni dobro letino, bo bolje zagotovljen dober izid naših načrtov. Se vam mar ne zdi prav tako, gospod?«

Priznam, da je bil njegov predlog zelo pameten.

Vsi štirje smo se spravili na delo in v enem mesecu smo prekopali, že tako velik kos zemlje, da smo lahko vsejali 22 mernikov pšenice in šestnajst mer riža. Zdaj je manjkalo samo še božji blagoslov, kajti človek seje, a rast daje Bog.

Medtem ko smo čakali na žetev in se nam ni bilo treba bati neprijetnih presenečenj, smo krožili po otoku, misleč vedno na priprave za odhod. Zaznamovali smo tu in tam nekatera drevesa, nakar sem naročil Petku in njegovemu očetu, da sta jih posekala, medtem ko je Španec nadzoroval delo. Ko sem jim razložil, kako sem sam naredil z velikim trudom nekaj desk, sem jima naročil, naj jih naredita tudi ona dva. Naredila sta jih kakih dvanaest in brez dvoma to ni bilo malenkostno delo.

Mislil sem tudi na to, da bi povečal svojo čredo. Ker je bil Petek izvreten strelec, je hodil z menoj ali s Špancem na lov ter streljal vedno le samice, tako da smo mladiče lahko ujeli žive in jih odnesli domov.

Ko je prišel čas trgatve, smo posušili velikansko množino grozdja. Bi-

lo ga je kakih 60 ali 80 sodov. Spoznal sem, da je suho grozdje s kruhom bilo okusna, zdrava in redilna hrana.

Vprašali me boste: »Kajak pa nisi naredil vina?« Ker sem se bal pija-nosti. »Kaj pa žganje?« boste rekli. Tega sem hranil samo kot zdravilo. Sicer pa je na otoku bilo več kot dovolj dobre vode, čiste in sveže, tako da si nikdar nisem želel druge pijače.

Ob žetvi smo ugotovili, da je bil naš trud obilo poplačan. Iz vsega srca sem se zahvalil Bogu. Vsejali smo 22 mernikov pšenice, pridelali po smo je desetkrat toliko. Prav tako je bilo z rižem. Imeli smo torej dovolj živeža tudi za ostalih šestnajst brodolomcev, tudi če bi potovali na kateri koli del sveta.

Ko smo napolnili skladišče, smo začeli izdelovati košare, v katere bi spravili žito za na pot. Španec se je izkazal kot odlični izdelovalec košar, in me je v tej umetnosti kar prekašal.

Ko je bilo vse pripravljeno in je prišel primeren čas za potovanje, sem dovolil Špancu, da odide k svojim tovarišem, da se z njimi dogovori o njihovem prihodu na otok. Obljubiti so morali s prisego, da mi bodo v vsem pokorni, če pridejo semkaj. — Kdor pa noče sprejeti te prisega in teh pogojev, naj ostane tam, kjer je. Povedal sem jasno vse pogoje in zahteval od Španca, da prisече, da se bo ravnal natančno po mojih navodilih. Kar se pa tiče Petkovega očeta, nisem zahteval od njega ničesar, ker sem bil trdno prepričan o njegovi hvaležnosti in zvestobi. Lahko trdim iz lastne izkušnje, da hvaležnost ni najmočnejša krepost omikanih ljudi in da jo je lažje najti med divjaki. Nekega jutra sta Španec in Petkov oče že na vsrzedgaj odplula z otoka prav v istem čolnu, v katerem so ju divjaki privedli na otok, da bi ju požrli. Bila sta dobro založena z živežem, imela sta vsak svojo puško in nekaj streliva. Kar se tiče streliva, sem moral zelo štediti, ker ga nisem imel več mnogo in nobenega upanja ni bilo, da bi se lahko v bodoče založil z njim.

Bila je polna luna v oktobru. Vetr je bil ugoden. Vse je kazalo, da bosta srečno potovala.

S Špancem sva se objela in poljubila s solzami v očeh. Petek pa je po običaju divjakov podrgnil svoj nos ob očetovega. Odrinila sta od brega, midva pa sva ostala tam in jima mahala z rokami v slovo, dokler nista izginita med valovi.

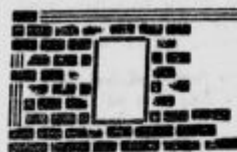
Obrnil sem se proti otoku in pogledal Petka, ki se še ni zganil. Debelice solze so mu tekale po temnopoltih licih. Ubogi dečko! Bog ve, sem si mislil, v kakšni zadregi bi bil, če bi moral izbirati med menoj in svojim očetom!

Ladja na vidiku

Minilo je komaj teden dni, odkar sta odpotovala gosta, ko je nekega jutra Petek prišel v mojo sobo in me zbudil, kričeč s trepetajočim glasom:

»Gospod, gospodi! Priti, prititi!«

Domneval sem, da se vrača njegov oče s Špancem in ostalimi Evropejci. Skočil sem s postelje, se naglo oblekel in ne da bi se umil, kar drugače nisem nikdar opustil, sem splezal po lestvah, ki jih je Petek že postavil, na vrh hriba, odkoder se je videlo daleč naokrog. Z daljnogledom sem pogledal v smer, ki mi je je pokazal Petek. V svoje veliko začudenje sem zagledal v razdalji približno pol druge milje nekaj čoln ali bolje jadričnic s trioglatim jadrom, ki je plula proti otoku, toda bolj proti jugu. Zato sem prepovedal Petku, da bi se oddaljil od mene. Saj nista vedela, če so na njej prijatelji ali sovražniki.

Kmečki dom

Ing. arh. Ogrin Gustav:

Hišna vlaga

V prizadevanju za ustvaritev boljše bodočnosti narodu je treba njegove šege in navade, nazore, življenjske običaje in razvojne pojave, kakor tudi zadeve prehrane, obleke in stanovanja tako gojiti in usmerjati, da se pospešuje zdravje. Vse, kar zdravju škoduje, je treba brezpogojno zaježiti, omejevali in pobijati.

Na čim višji razvojni stopnji je kak narod, tem bolj je odtegnjen zdravilnemu vplivu narave ter postavljen v nezdravo okolje mest in industrije, tem močnejši je vpliv starih na človekovo zdravje. Zatorej je z naraščajočo gostoto prebivalstva tem nujnejše treba prilagoditi za stanovanja in delavnice namenjene stavbe zdravstvenim zahtevam.

Hiša naj bi varovala človeka pred vremenskimi nepravilnostmi. Tej svoji nalogi ustreza bolj ali manj, s kolikršno skrbnostjo je bila pač zgrajena. Zcela usodna pa more postati hiša za zdravje stanovalcev, če se zaradi pomanjkljive izdelave prenasluje notranje ozračje z vlago. Tako, z vlago nakopičena poslopja so leglo za bolezenske klice, plesnobo, hišno gobo itd. Človeškemu zdravju v poslopju nobena stvar bolj ne škodi kot hišna vlaga, ki povzroča obenem tudi hiši sami največ škodo. Največja zahteva, ki jo stavimo na hišo, je torej ta, da je suha, zlasti še, ker vlaga ne ogroža le človekovega zdravja temveč kvari prav tako tudi opremo, opravo, obleko in živila v njej, kvari pa tudi poslopje samo, s čimer povzroča lahko znatno gospodarsko škodo.

Vključ veliki škodi, ki jo povzroča hišna vlaga, pa se tej posveča vse premalo pažnje. Še celo strokovna literatura jo le nepopolno in čisto prav površno obravnava. Nekatere vrste hišne vlage, kot n. pr. zarisolev zidu, nle vzajemno razmerje a toplotnotehnični in vprašanji, skupno učinkovanje raznih vrst vlage, zračno vlago kurjenih prostorov itd. strokovna literatura le redkokdaj omenja, kaj šele temeljito obravnava. Zatorej ni čuda, da to stvar še celo strokovnjaki čisto prav različno pojmujejo. Namen tega spisa je, obstoječi nedostatek nekoliko popravit in v poljudni obliki doprinesiti o tem vprašanju nekaj več jasnosti.

1. Vpliv vlage na hišo in stanovalce.

Hišna vlaga je vsekakor najnevarnejša bolezen, prav za prav nadloga za hišo. Kvari sten-sko slikarstvo, luži zidove in puša na površju grde madeže, uničuje omet in oplesk. Loti pa se tudi prislonežena pohištva, kjer kvari furnirsko oblogo in oplesk ter povzroča rjo in oksidacijo okovja. Les se vsled vlage napne in zvije. Tkaninaste prevleke pohištva, kakor tudi obleka, perilo in knjige v omarah prepere. Končno prične trohniti tudi les, ali pa se ga loti plesen in hišna goba, ki je najnevarnejša lesna kuga.

Podobno uničuje vlaga tudi lesene dele poslopja. Napne vzdana okna in vrata ter otežkoča njih zapiranje in odpiranje, povzroča trohnenje stropnikov, noda in onažev ter pospešuje rast raznih bakterij, zlasti hišne gobe. Zaradi bakterij postane ozračje zopno zatohlo. Tako vzdušje bdi stanovalcem opozorilo, da se nahaja v hiši smrtni kal, ki ogroža njih zdravje, opozorilo, da je treba takoj nekaj ukreniti, dokler ne nastane še večja škoda in zlo.

Vlažna stanovanja so mrzla. To najlažje potrdijo oni nezrečnejši, ki prebivajo v vlažnih stanovanjih in ne znajo ugotoviti vzrokov, ali nima sredstev za popravo hiše, ali pa so kakor koli drugje navezani na vlažna stanovanja.

Segretje hiše zavisi predvsem od višine toplotne prevodnosti uporabljenega gradiva. Če je n. pr. zunanja stena hiše napravljena iz takega gradiva, ki dobro prevaja toploto, potem bo nozimi notranja toplota kaj hitro uhajala ven. Tako stena prevaja v hišo obenem tudi zunanji mraz, ki prav tako naglo ohlaja notranje prostore.

Toplotna prevodnost pa je lahko pri istem gradivu povsem različna. Zavisi namreč od tega, v koliki meri je gradivo prepojeno z vodo. Večja

vsečina vode povzroča boljše toplotno prevodnost gradiva.

Pozimi je treba stanovanjske prostore segreti, da je bivanje v njih zdravo in prijetno. Zaradi štednje kuriva želimo, da ostane gorkota čim dalj v prostorih. To pa je možno le, če je zunanji obod prostorov, to so stene, stropi in tla, zadosti toplotno zaščiten. Ugotovljeno je, da je 38 cm debela, obojestransko ometana opečna stena za stanovanjsko hišo komaj še primerno toplotno zaščitna. Pri uporabi slabših gradiv utegnejo biti prostori že zdravju nevarni in škodljivi. Sploh je opeka v primeri z drugimi gradivi, kot sta n. pr. naravni kamen in beton, zelo primerna za gradnjo stanovanjskih hiš. To pa predvsem zato, ker je opeka zaradi svoje luknjičavosti (poroznosti) slab prevodnik toplote. Stena iz naravnega kamna, ki naj bi bila enako toplotno zaščitna, bi morala biti precej debelejša in bi bila zatorej mnogo dražja. Luknjičavost se javlja v tem, da je v gradivu nebroj zračnih celic, ki so odločilne za slabo toplotno prevodnost gradiva. Ta prevodnost pa se docela spremeni, če se stena zmoči in zračne celice napolni voda. Ker prevaja voda v primeri z zrakom 25-krat bolje toploto, si lahko predstavljamo, kakšna razlika je v toplotni prevodnosti suhe ali pa vlažne stene. Premočen stena bi morala biti še enkrat tako debela, torej najmanj 76 cm, če naj bo nje toplotna prevodnost enaka normalni steni.

Pa tudi pri dvojni debelini učinkuje premočen stena zaradi izhlapevanja vode na stanovalce mrzleje kot pa suha stena z enako toplotno prevodnostjo. Izhlapevanje namreč porabi mnogo toplote, ki pa jo črpa iz najbližje okolice. Ni čuda torej, da sobe z vlažnimi stenami težko pregrejemo in da porabimo zato mnogo kuriva, ko pa se porablja toplota za izhlapevanje vlage. Prebivanje v takih prostorih pa je za stanovalce tudi mučno in nezdravo.

Iz zidu izhlapela voda ovlaži sobni zrak. S tem pa se znatno zviša njegova toplotna prevodnost. Stanovalce zatorej v vlažnem stanovanju mnogo bolj zebe, kot pa bi jih pri enaki sobni temperaturi v suhem ozračju. Obutek mraza zgubi človek v vlažnem ozračju šele pri znatno zvišani toploti, ki pa je v takem ozračju seveda zopet v zvezi z zdravstvenimi nedostatkami.

Za zdrave stanovalce ne zadošča le primerna toplotna ozračja, temveč mora biti to ozračje tudi primerno vlažno. Zdravju ne škodi torej le premrzel in pretopel zrak, temveč tudi presuh in prevlažen.

Znano je, da oddaja človeško telo vlago skozi znojnice na koži. S tem si telo vzdržuje enakomerno toplotno, ki znaša pri zdravem človeku +37° C. Če razlika ene same stopinje znači bolezen. Nujno je torej, da se telesno toplino vzdrži na enakomerni višini, kar se izvrši na tale način:

Pri predelavi zaužite hrane se v človeškem telesu neprestano tvori toplota. To toploto je seveda treba porabiti, ker bi sicer toplota postopoma naraščala. Večino toplote izloča koža in sicer predvsem neposredno s tem, da prehaja toplota iz toplejšega telesa na hladnejše ozračje. Če ta pot ne zadošča, potem oddaja telo toploto tudi posredno s tem, da oznoji kožo ter se toplota porablja pri izhlapevanju telesne vlage. Če je izhlapevanje oteženo, nastaja zopna vročina in potenje, nastopi zastoj toplote in končno lahko tudi sončarica.

Obseg izhlapevanja telesne vlage zavisi največ od višine zračne vlage, prav za prav od odstotka nasičenosti zraka z vlago. Do polne nasičenosti pa vsrka toplejši zrak znatno večjo količino vode kot mrzlejši. Tako ima n. pr. 1 m³ z vlago nasičenega zraka pri -20° C približno 1 gram vode, pri 0° C jo ima 5 gramov, pri +20° C že 17 gramov, pri +30° C približno 30 gramov, pri +40° C nekaj nad 50 gramov, pri +50° C pa celo že 80 gramov. Pozimi oddajanje telesne toplote potom izhlapevanja ne pride toliko v poštev, ker oddaja telo zaradi znatno nižje toplote zraka toploto lahko neposredno. Poleti pa, ko je razlika v toploti človeškega telesa in zraka le neznatna, pride za oddajo toplote v poštev predvsem le po-

KRATKE

Površino z oljnatimi rastlinami obdelane zemlje v Nemčiji so povečali od 5000 ha v letu 1935 na 450.000 ha v letu 1943.

Italijanska filmska industrija se je preselila iz filmskega mesta Cinevitta pri Rimu v Benetke.

Vzorno razstavo za žito in koruzo so odprli pred kratkim v slovaški Bratislavi.

10 letni načrt za elektrifikacijo dežele izdelujejo v Romuniji. Delo bi veljalo okrog 80 milijard lejev.

265 vagonov pesk sončnic je pripravljenih v nekem romunskem pristanišču.

Za vsak kilogram oddanega starega bakra bodo dobili bolgarski kmetovalci 3 kilograme modre galice.

Danski izdelek surovega masla je bil lani za 15% večji od predlanskega.

Francoški delavci v Nemčiji so v l. 1943 poslali domov 5,9 milijarde frankov od svojih prihrankov.

Po vojni bo prišlo na vsako ameriško družino 10.000 dolarjev od celotnega državnega dolga, je povedal član ameriškega senata.

V Severni Ameriki kupijo vsak dan približno 2,5 milijona galon bencina na — ponarejene nakaznice, je ugotovil tamošnji urad za kontrolo cen.

Črn sneg je zapadel nedavno v bližini rilskega samostana v Bolgariji. (Pojav je najbrž v zvezi z izbruhom Vezuva v Italiji.)

Že 42 stopinj toplote so namerili te dni v južnih španskih krajih.

Obvezno zavarovanje za plemenske kobile je uvedla Slovaška; premija pri živalih, vrednih do 10.000, znaša 2%, pri živalih, vrednih do 20.000 pa 3%.

Nad 25.000 kg živega srebra je lansko leto pridobila Španija; v letu 1942 pa 165.000 kg!

Nad 6 milijard dolarjev je izdalo v zadnjem letu za alkoholne pijače prebivalstvo Ameriških Združenih držav.

Angleška prepoved uvoza premoga v nevarne države zadeva tudi Irsko.

Na tržaškem vseučilišču so odprli letos tudi stolico za slovenski jezik in slovensko književnost. Vodi jo profesor Umberto Izokani.

Dvajset milijonov frankov porabijo Parižani letno za sveže cvetlice.

Američani pokade sedaj 15-krat toliko kakor pred prvo svetovno vojno (247 milijard cigaret).

Svoboden promet z olivnim oljem je dovolila vojska oblast na Jonskih otokih.

Nakupovalno nakaznico za šolske potrebščine so uvedli v Nemčiji.

Novo cepilo proti tifusu iz konjske krvi je izdelal francoski profesor Vincent Vlieg.

Plast pepela iz Vezuvskega žrela je zadnjič pokrila tudi 20 km od ognjenika oddaljeni rajski otok Capri.

Viktor Emanuel je imenoval svojega sina Umbertoja za italijanskega regenta, odstopiti pa hoče izdajalec šele takrat, ako bodo zavezniki vkorakali v Rim.

Nemškimi kmetovalcem so izdali poziv, naj se povečajo množino mleka in surovega masla.

Pri doseganju dvajsetkratnega bombardiranja Rima je bilo 5000 ljudi ubitih, 11.000 pa ranjenih!

Finski parlament je odklonil sovjetske pogoje za premirje.

sredna pot, to je potom izhlapevanja kožne vlage. Ker pa je izhlapevanje možno le, kadar zrak ni z vlago že prenasičen, je razumljivo, zakaj je toplejši zrak tem znošnejši, čim manjša je njegova relativna vlaga, to je, čim manjši je odstotek vlažne nasičenosti. Zatorej naj zrak kurjenih prostorov ne presega 70% relativne vlage. Najprijetnejši je zrak, ki ima okoli 50% vlage. Seveda pa tudi presuh zrak ni prijeten, ker preveč suši kožo ter povzroča žejno. Spodnja meja relativne vlage je nekako 30%. Vendar pa zdravju manj škodi suša kot pa prevelika vlaga, ki v zvezi z vročino povzroča zlasti izčrpanost, sončarico in razne tropske bolezni. Zatorej moramo tudi v stanovanju omejiti zračno vlago, kar pa moremo doseči le pri suhih zgradbah. (Dalje prihodnjik.)

J. Mioni — V. Lovšin

RAHELA

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

»Ti se pa pazi. Ozej ne zna odpustiti tiste-
mu, ki mu je zrušil srečo,« vpije mladenič, ki
je kar piskal od jeze.

Vrgli so ga iz hiše in padel je med mimo-
žolce, ki so ga obstopili s smehom.

»So te ven brcnili, e?« vpraša Finceš, star
krojač, ki je slučajno prišel mimo.

Finceš so se vsi bali kot zlobnega, stru-
penega jezika v Jeruzalemu. Kadar je Finceš
vedel za kako stvar, jo je v nekaj urah vedelo
vse javno mnenje, kajti Finceš je izvrševal
poleg krojaške obrti tudi službo velikega raz-
srejevalca novic. Ako je vedel kakšno novo
vest, požrešno, je pustil počivati iglo, hodil
uro in ure sem in tja tudi v soboto, da jo pove
vsem, kadar pa ni kolovratil, so pa tisti, ki so
bili požrešni kakih umazanih novic, prihajali
v njegovo delavnico, kjer je imel vedno pri-
pravljen lakomni grizljaj, da je zadovoljil
sladkosnedžne.

Vsi so se ga bali.

»Kakšna kuga je Ananijeva družina: pro-
kleti njihovi kačji pisk! Kakšna kuga je dru-
žina Izmaela, Fabijevega sina: proklete njihove
pesti,« vpije Ozej. »Dal me je vreči iz hiše, ker
sem zahteval zaročenko, ki mi jo je ugrabila.«
Živalski obraz starega Finceša se je raz-
tegnil v velik posmeh.

»Izmael?« vpraša.

»Fabijev sin.«

»Tvoja zaročenka.«

»Mi je ugrabila.«

»Zdaj razumem, zakaj je dal ločitveni list
dobri Tamarile: marmra krojač zadovoljno. To-
liko je bil razmišljaj, pa ni mogel priti na
jasno.«

»Kdo je tvoja zaročenka?«

»Rahela, Ananijeva hči.«

»Velikega duhovnika?« vpraša krojač. po-
žrešno. Novica ni mogla biti bolj lakomna; bila
je veličastna novost, ki jo mora raznesti. »Hči
velikega duhovnika!«

»Da.«

»Ali ni Ananija ugovarjal?«

»Ne vem. Zato sem pa jaz ugovarjal.«

»In te je pogljal iz hiše?«

»Glej, kako so me pretepli.«

Krojač je z dolgim pogledom objel ža-
lostno prikazen od nog do glave, razbit in krva-
več nos, raztrgano obleko in naglo odšel. Gri-
zljaj je bil zapeljiv. Izmael, Fabijev sin, tekmeč
v ljubezni z Ozejem, Bucijevim sinom: stari
med z mladeničem v cvetu let: sadičej s fa-
rizajem; rop hčere velikega duhovnika v naj-
bližji službi, in Ozej, ki so ga vrgli z udarci
in brcami iz hiše njegovega srečnega tekmeča.
Redko kdaj je imel srečo postreči radovedne-
žem s tako dragocenim grizljajem.

Ozej pa se je utrujen vrnil domov.

Komaj je bil odšel, ko je prišel iz hiše
Izmael, se zavijtel na hrbet bele mule, jezde
živali samo za velike duhovnike, ki so bili po-
nočni, in se podal v spremstvu štirih sužnjev
Ananiju.

Romarji, ki so bili že v Jeruzalemu, so
spoštljivo pozdravljali najvišjega cerkvenega
dostojanstvenika, kateremu se ni vredno zdelo
odzdravljati na ponižne poklone. Sklonil je
glavo za zelo malo glavo, pa samo tedaj, ako
je pozdravila velika gruča ali kak imeni-
tejši romar.

Luka, ki je šel s Trofinom in se napotil k
Antoniji, da bo poskusil govoriti s
Pavlom, ga pokaže spremeljavalcu:

»Pobeljen grob.«

»Vse je belo na njem, a samo zunaj, po-
krivajo, obleka in mla: toda pod to belo
obleko se skriva zvita zloba, ošabno, napu-
heno in pokvarjeno srce, čeprav Bog obsoja
ošabnost ali napuh, ki je oče vseh grehov. Za-
res kot grobovi. Beli, kadar jih sveže pobelijo,
to je vsako leto enkrat; notri pa...«

Luka utihne. Čutil je velik stud nad izra-
elskimi duhovniki, nad tem ošabnim, napu-
hjenim, epikurejskim rodом, katerih bog je

trebuh in ki so imeli tak delež pri božjem
trpljenju. On je bil pogan, kakor tudi Trofin;
nista prenesla vpliva starega judovskega izro-
čila in zato nista v razliko s spreobrnjenici iz
judovstva imela nobenega spoštovanja do le-
vitskega duhovništva.

Izmael ni zapazil slabega vtisa, ki sta ga
dobila oba kristjana, pa čeprav bi bli opazil,
bi se zato ne zmenil. Preveč je preziral Jezu-
sove učence.

Ko je dospel do Ananijeve hiše ni čakal,
da bi ga ta povabil v svojo sobo, marveč je
kar vstopil, ko ga je služabnik najavljal.

Ananija je opazil, zaradi Izmaelove raz-
burjenosti, da že vse ve. Ozej je povedal.

»Kje je Rahela?« vpraša stari.

Ananija ostro namigne služabniku naj
odide. Njegov obraz izraža zelo dobrodušen
izraz: velika krinka, ki jo je nosil, odkar so
ga dvignili do najvišje časti.

»Bog blagoslovi tvoj prihod, Izmael! Zakaj
si tako razburjen,« vpraša.

»Kje je Rahela?« vztraja.

»Počiva v svoji sobi.«

»Hočem jo videti.«

»Počakaj do zoro. Tedaj jo boš videl.
Sedaj ti običaji ne dovoljujejo, da jo vidiš,«
odvrne Ananija z dobrodušnim nasmehom.

Izmael mu je moral dati prav. Zares je bil
običaj v Izraelu, da niso deklice videle ženi-
na pred zaročo. Nekateri ga sploh poznale
niso. Mnoge so ga pa večinoma poznale, govo-
rile so večkrat z njim; zaročile so se iz ljubez-
ni. Toda v dnehi neposredno pred zaročo so
se delale, da ga ne poznajo.

»Zaroča bi morala biti danes,« pripomni.

»Boš že razumel; Savlov slučaj nas je tako
zaposlil in me je zadržal, da nisem še izvršil
potrebnih priprav. Zato odložimo za kak dan.
Kdo bi bil včeraj ali predvčerajšnjim sklical
povabljenec?«

»Daj, da jo naj vidim.«

»Ne gre.«

»Nočeš, ker ni več v hiši.«

»Ali je nisi videl, ko je šla na trg?« odgo-
varja Ananija, in ohranjuje navidezen mir,
da bi preslepil Izmaela in samega sebe spra-
ševal, ali mu je morda Ozej povedal resnico.
Noče se prenagli, da ne bi popolnoma prelo-
mil z velikim duhovnikom in uničil neveste,
prelepe sionske hčere in svojega bogastva.

»Rahelo si obljubil Ozeju, bivšemu eadu-
ceju?« vpraša.

Ozej je torej izblebetal. Veliki duhovnik
bi se bil rad oklofotal, ker je zaupal mlade-
niču, ki ni znal molčati, pa je zakrinal svojo
jezo z nasmehom.

»Ali je bil Ozej pri tebi?« vpraša porog-
ljivo.

»Njemu si jo obljubil, da ali ne?« vztraja
Izmael.

Veliki duhovnik se zresni. Kot najspret-
nejši glumec je znal spremeniti obraz, glas in
postavo po potrebi. Na njem je bilo vse iz-
umetničeno; vse je imelo namen proizvajati
vtis. Nič samohotnega.

»Ne bi smel niti odgovarjati na takšno
vprašanje. Ali ne uvidiš sramote, ki mi grozi?
Kako moreš sumničiti, da bi jo obljubil dru-
gemu, ko sem jo zaročil tebi?«

»Toda Ozej?«

»Je puhloglavec. Je Rahelin ljubimec. Več-
krat me je prosil zanjo, pa sem ga vedno za-
vrnil. Razumeš, Hči velikega duhovnika ne mo-
re nikoli poročiti takega, ki je bil včeraj sa-
ducej, danes pa farizej.«

»On je torej...«

»Je norec v ljubezni; je norec že po tem,
ko je napravil obljubo, da ne bo jedel ne
pil, dokler ne ubije Savla. Ni pri pravi pa-
meti.«

»Slabo je držal svojo obljubo, ker, ko je
prišel k meni, je bil pijan.«

»Vino torej. Ali si mu verjel?«

»Ali mu nisi rekel, da ti je Rahela ugrab-
ljena?«

»Ne.«

»On mi je zatrjeval.«

58.

Benjamin ni čutil v srcu nikakega sovraštva
do tega, nečloveškega kruteča. Bil je samo žalosten,
in še preden se je dobro zavedel, so se vrata zaprla
in bil je zopet sam. Zunaj je odmevalo hihitanje
zlobnega ministra.

59.

Benjamin je začel premišljevali, kako bi se
rešil iz ječe in brez dvoma tudi smrti, ki mu jo
je nedvomno namenil strašni berač. Končno je
vzradoščen ovil žimo okrog prsta in že je stal
Sivec pred njim. Skočil je nanj... in...

60.

Za seboj je čul močno grmenje in imel je ob-
čutek, da se nekaj ruši; nato ga je prevzela divja
naglica, s katero ga je nesel zvesti Sivec.

Križem sveta

Oskrba Portugalske se je poslabšala

Portugalska javnost zahteva uvedbo krušnih nakaznic, zakaj v tej državi se je zadnji čas preskrba z živili poslabšala. Sedaj dobiva vsak prebivalec na teden funt krompirja. Stročnice so popolnoma izginile s trga, tudi riža in testenin primanjkuje.

Nove cene za kmetijske pridelke

Bolgarski ministrski predsednik Božilov je naznanil nove cene za kmetijske pridelke. Vse cene so zvišali. Tako za semena sončnic od 8 na 13, za bombaž od 120 na 200, za fižol od 10 na 13, za ovčje mleko od 11 na 15 levov na kg. Ceno za volno še niso določili.

Zamenjevalna trgovina na Hrvaškem

Zamenjevalno trgovino na Hrvaškem vodi ministrstvo za kmetijstvo, ki je za izvrševanje teh poslov pooblastilo pet oddelkov. V poštev pride naslednje blago: mleko, surovo maslo, sir, jajca, perutnina, žito, stročnice in krompir. Država zamenjuje to blago za sol, tobak, cigarete, cigare, obrtne in industrijske izdelke, ki jih kmet potrebuje. Po posebni izvršilni naredbi sme kmet zahtevati za 100 kilogramov žita ali 50 kg fižola ali za 100 litrov neposnetega mleka ali 6 kg surovega masla ali 4 kg svinjske masti zahtevati: 1. ali 200 cigaret ali ustrežajočo količino tobaka s papirčki in 4 škatlice vžigalic, ali 2. 5 kg soli ali 3. 100 cigaret, 2 škatlice vžigalic in 2,5 kg soli ali 2 kg sladkorja.

PRAVNI NASVETI

Odpravnina za nezakonskega otroka. J. S. I. Pred leti ste se pri sodišču poravnali z nezakonsko materjo ter sta plačali enkratno odpravnino za otroka. Sedaj pa zahteva ponovno plačevanje, češ da je tisti znesek že porabljen. Vprašate, ali taka poravnava, kakor ste jo sklenili ne velja in ali vas bodo res mogli prisiliti, da še kaj plačate. — Poravnava sicer velja, vendar ima nezakonski otrok vsled spremenjenih razmer kljub taki poravnavi še vedno pravico, da zahteva od nezakonskega očeta potrebno preživljanje, v kolikor enkratna odpravnina ne zadostuje. Šele ko bo otrok sposoben, da se sam vzdržuje, bo prenehala očetova dolžnost skrbeti za njegovo vzdrževanje.

Obvezno pridelovanje oljnih rastlin. Službeni list z dne 12. aprila t. l. je objavil naredbo, ki predpisuje, da mora vsak lastnik zakupnik ali drug obdelovalec kmetijskih zemljišč, ležečih v Ljubljanski pokrajini, saditi oljne rastline in sicer sončnice. Predpisano je, da bo moral vsak oddati določeno količino semen Prevodu. Pri obdelani površini zemlje od enega do dveh hektarov bo treba oddati 10 kg semen. Čim večja je površina obdelane zemlje, tem več kilogramov semen bo treba oddati in oddati, kar je vse podrobno navedeno v omenjeni naredbi.

Izšla je nova krasno ilustrirana knjiga »Slovenčeve knjižnice«:

Tomažič Jože:

POHORSKE LEGENDE

Legende se bero z veliko lahkoto in bodo našim malim in odraslim v prijeten užitek. Zlasti lepa je legenda o Ogrski Mariji. Legendam je dodanih tudi nekaj pripovedk. Knjiga je precej obširna in je res lepo darilo. Dobi se po vseh knjigarnah in trafikah. Segajte po njej!

Industrija v Galiciji

Velike industrije Galicija sicer nima, zelo uspešni pa so obrati za predelovanje lesa in kože. V lesni industriji se uspešno uveljavlja izdelovanje pohištva, uspeh usnjarstva pa je razviden tudi iz tega, da je tovarna strojil svoj izdelek iz mirne dobe povečala že za 50 odstotkov. V polnem obratu so tudi tovarne obutve. Tovarne mesnih in rastlinskih konzerv so imele lani štirikrat več izdelka kot leta 1941, v vojnem gospodarstvu so zelo važni obrati kovinske in kemične industrije. Ustanovili pa so tudi številne obrate za cement in apno.

Čudak

V središču Stockholma si je privoščil nekdo, ki si je to mogel privoščiti, nenavadno zabavo, da je kupil nad sto radijskih aparatov. Obratovali so podnevi in ponoči — vsi. Lahko si mislimo, kako peklenski je bil njih hrup in kakšni so bili občutki pri sosedih. A niti prošnje niti grožnje niso radiomana pripravile do tega, da bi opustil svojo norost. Njegova najemna pogodba je bila takšna, da mu je prepuščala popolno svobodo v stanovanju in z zakonom mu na Švedskem niso mogli do živga. Preprirov ni bilo ne konca ne kraja. Nazadnje po so se sosedje združili in so moža tožili. Uspelo jim je, da so ga sodniki obsodili na preselitev v stockholmsko okolico. Tam je našel samotno vilo, v kateri lahko nadaljuje s čudovito godbo, ki mu jo uprizarja nad sto radijskih aparatov. Osvobojeni sosedji pa so svojo zmagost proslavili z veliko gostijo.

Zavarovanje na sončno vreme

Najnovejša vrsta zavarovanja, ki ga sprejemajo angleške zavarovalne družbe, je zavarovanje na sončno vreme. Zavarovalnice so v ta namen ugotovile povprečno število sončnih ur v zadnjih letih za kraje, ki se hočejo zavarovati, in sicer od začetka maja do konca septembra. Na to povprečje se je mogoče zavarovati v poljubni višini. Če bi število sončnih ur potem padlo pod 80 odstotkov izračunanega povprečja, mora zavarovalnica zavarovancu izplačati dogovorjeno vsoto. Najmanjša doba, za katero se je mogoče zavarovati, znaša mesec dni.

Književnost afriških jezikov

Število afriških jezikov in narečij cenijo na 1200. Samo polovica med temi je bolj razširjena. Po ugotovitvah krščanskih misijonov je videti v 245 teh jezikov različne začetke književnosti. Seveda je samo v 17 zamorskih jeziki izšlo do sedaj po več nego 25 del, toda začetek je storjen, da se afriški domačini dvignejo iz teme nepismenosti. Pri tem je tudi upoštevati, da se zamorci, razen v svojem, učijo večinoma čitati tudi v kakšnem evropskem jeziku.

Voda šumi v c-duru

sta ugotovila dva znana fizika. Šum, ki ga delajo vse tekoče vode, potočki, potoki, reke, veletoki in slapovi, izvira od razpokov neštetih zračnih mehurčkov, ki nastajajo zavoljo gibanja vode. Fizične raziskave so ugotovile, da je pri tem slišati večinoma trozvoke c-dura c-e-g. Le pri posebno silnem šumenju je slišati še spodnjo dominantno c-ja, namreč f, ki prevladuje prav razločno v besnetih brzicah.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Korenjevo seme

molovilec, repno seme in travna semena — kupi Fran Pogačnik Ljubljana, — Dunajska cesta št. 33 — (Javna skladišča)

**OGLAŠUJ
v DOMOLJUBU**

Šmarnice Marije Pomagaj za letošnji maj

bodo čez nekaj dni izšle!

Šmarnice so tako kot lanske namenjene vsem Slovincem. Zato prosimo vse župne urade, da jih naroče pri pripravljalemu odboru prvih sobot, Poljanska cesta št. 6, čimprej, tudi za svoje farane. Farani naj jih naroče pri župnih uradih. Šmarnice je spisal stolni kanonik Fran Koretič in so nadvse aktualne vsebine, tako da bodo za vsakega Slovence, deželana kot meščana, inteligenta, kakor preprostega človeka lepo duhovno branje.

Križanka št. 14

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10					11			
12			13			14		
15	16	17			18	19	20	
21		22	23		24		25	26
27			28			29		
30		31					32	
33			34		35			36
37	38	39	40			41	42	
43					44			
45			46			47		

Vodoravno: 1. severnoameriška država, 4. počiva in sanja, 7. celotni, 10. zlomljen, razbit, 11. pri spovedi se ga izpovedno, 12. trije enaki samoglasniki, 13. moško ime, 14. cvetlični nasad, 15. kol, 18. zemeljsko bogastvo, 21. oblika pomožnega glagola, 22. začimba, 25. latinski veznik, 27. oksidirano železo, 28. angleški estar, 29. osebnostni zaimek, 30. pritrjevalnik, 31. domačin, 32. star veznik, 33. dalmatinsko meso, 35. vrsta voza, 37. kaznivo dejanje, 40. žensko ime, 41. nprav, 43. oseje gnezdo, 44. svojitni zaimek, 45. obrtnik, 46. čaj (tujka), 47. se vije nad streho.

Navpično: 1. zemeljski vdor, 2. oblika pomožnega glagola, 3. naplailo, 4. kozolec, 5. je božja mast, 6. moško ime, 7. konopec, 8. bel konj, 9. jeza, trmoglavost, 16. del tržaške okolice, 17. opeče s krompom, 19. praznovrčci so se jih bali, 20. plačilno sredstvo, 21. jeza, 23. trije enaki samoglasniki, 24. žensko ime, 26. takšen, 33. vroča voda, 34. del noge, 35. kraj na Notranjskem, 36. iz paradiza je bil izgnan, 38. strupene žuželke, 39. žuželkin vdor, 41. dim, 42. mrčes (množina).

Rešitev križanke št. 13

Vodoravno: 1. prt, 4. pot, 7. rop, 10. rak, 11. ave, 12. Ero, 13. ime, 15. kip, 17. jen, 18. (le)sa, 19. porok, 20. ha, 21. ta, 22. sraka, 24. V (alentini) V (odnik), 25. on, 26. topot, 27. ol, 28. ja, 29. olara, 31. lj, 32. bo, 34. galeb, 36. K (atoliška) A (keija), 37. ica, 38. čin, 39. Ren, 40. nem, 42. aba, 44. ulj, 45. Ate, 46. mir, 47. ste.

Navpično: 1. pristojbina, 2. rama, 3. (o) tk (a), 4. pa, 5. ovira, 6. te, 7. re, 8. oreh, 9. ponavljanje, 14. ep, 15. korobač, 16. pokoren, 17. J (ernej K (opitar), 21. Ana, 22. sto, 23. ata, 24. vol, 30. alibi, 33. očet, 34. ga, 35. br. (brat), 41. me, 42. A (nton) M (edved), 43. ar, 44. us (ta).

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. i. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar, Journalist, časnikar. Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno«: Jože Kramarič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, laserete in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04.